

BO`LAJAK PEDAGOGLARNING KREATIV QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLARNING AHAMIYATI

Musayeva Nodira Nizomovna

Buxoro davlat universiteti professori,

Pedagogika fanlari doktori (DSc)

No`monova Sitara Safo qizi

Buxoro Xalqaro Universiteti

Pedagogika nazariyasi va tarixi yo`nalishi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo`lajak pedagoglarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning tutgan o`rni va ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil etilgan. Zamonaviy ta`lim tizimida o`qituvchining nafaqat bilim beruvchi, balki ijodiy va innovatsion fikrlovchi shaxs sifatida shakllanishi zarurligi asoslab berilgan. Shuningdek, maqolada interfaol metodlar, muammoli ta`lim, loyihaviy faoliyat va raqamli texnologiyalar orqali talabalarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish mexanizmlari yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko`rsatadiki, innovatsion yondashuvlardan samarali foydalanish bo`lajak pedagoglarning mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal etish va yangi g`oyalarni yaratish ko`nikmalarini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so`zlar: kreativlik, innovatsion yondashuv, pedagogik texnologiya, interfaol metodlar, bo`lajak pedagog, ijodiy fikrlash, ta`lim jarayoni.

Аннотация. В данной статье научно и теоретически анализируется роль и значение инновационных подходов в развитии творческих способностей будущих учителей. Обосновывается необходимость формирования в современной системе образования учителя не только как носителя знаний, но и как творческого и новаторского мыслителя. В статье также освещаются механизмы развития творческих способностей учащихся посредством интерактивных методов, проблемно-ориентированного обучения, проектной деятельности и цифровых технологий. Результаты исследования показывают, что эффективное использование инновационных подходов значительно повышает навыки будущих учителей в самостоятельном мышлении, решении проблемных ситуаций и генерации новых идей.

Ключевые слова: креативность, инновационный подход, педагогические технологии, интерактивные методы, будущий учитель, творческое мышление, образовательный процесс.

Annotation. This article is devoted to the study of the methodology for the formation of independent scientific research skills in master's students. The relevance of the study stems from the need to develop independent research skills of master's students in the modern higher education process, strengthen their scientific thinking, and apply theoretical knowledge in practical research. The article analyzes the theoretical foundations and practical approaches to preparing master's students for scientific research in the field of pedagogy. The results of the study serve to effectively organize the scientific activities of master's students, improve their independent research skills, and ensure their adaptation to the modern scientific environment.

Keywords: creativity, innovative approach, pedagogical technologies, interactive methods, future teacher, creative thinking, educational process.

Kirish. Bugungi kunda globallashuv jarayonlari, ilm-fan va texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimiga yangi talablarni qo'yimoqda. Jamiyatda yuz berayotgan o'zgarishlar ta'lim mazmuni va sifatini tubdan yangilashni, ayniqsa, pedagog kadrlarni tayyorlash jarayoniga zamonaviy yondashuvlarni joriy etishni taqozo etadi. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak pedagoglarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish dolzarb ilmiy va amaliy muammolardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Zamonaviy pedagog nafaqat o'z fanini mukammal bilishi, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlashni shakllantira olishi, ta'lim jarayonini ijodiy tashkil eta bilishi, innovatsion g'oyalarni amaliyotga tatbiq eta olishi bilan ajralib turishi lozim. Bunday sifatlarni shakllantirish esa an'anaviy ta'lim usullari bilan cheklanib qolmay, balki innovatsion yondashuvlarni keng qo'llashni talab etadi.

Innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonini yangicha tashkil etish, o'quvchilarning faolligini oshirish, ularni izlanishga, tahlil qilishga va mustaqil qaror qabul qilishga undash orqali kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Xususan, interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar asosida o'qitish, loyihaviy faoliyat hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish talabalarning ijodiy salohiyatini ochib berishda samarali vosita hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi — bo'lajak pedagoglarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyatini ilmiy asoslash hamda ularni ta'lim jarayonida qo'llashning samarali usullarini yoritishdan iborat¹.

Tadqiqot metodlari. Bo'lajak pedagoglarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Kreativlik — bu shaxsning yangicha fikrlash, muammolarga noodatiy yondashish va

¹ Avliyaquov N.X., Musayeva N.N. Pedagogik texnologiya. Darslik.-T.: Tafakkur Bo'stoni, 2012.- 208s.

innovatsion g'oyalarni ilgari surish qobiliyatidir. Shu sababli pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonida ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayoniga yangilik kiritish, uning samaradorligini oshirish hamda talabalarni faol o'quv jarayoniga jalb etishga xizmat qiladi. Xususan, interfaol metodlar — “aqliy hujum”, “klaster”, “debat”, “rol o'ynash” kabi usullar talabalarning mustaqil fikrlashini rag'batlantiradi. Bunday metodlar orqali talabalar o'z fikrini erkin bayon etish, boshqalarning qarashlarini tahlil qilish va muammolarga turli nuqtai nazardan yondashishni o'rganadi.

Muammoli ta'lim texnologiyasi ham kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Bu usulda talabalarga tayyor bilim berilmaydi, balki muammoli vaziyatlar yaratiladi. Natijada ular mustaqil izlanadi, tahlil qiladi va xulosa chiqaradi. Bu jarayon esa ijodiy fikrlashni rivojlantiradi.

Shuningdek, loyihaviy faoliyat (project-based learning) orqali talabalar real hayotiy muammolarni hal etishga yo'naltiriladi. Loyiha ustida ishlash jarayonida ular axborot izlash, tahlil qilish, jamoada ishlash va yakuniy natijani taqdim etish ko'nikmalarini egallaydi. Bu esa ularning nafaqat bilimini, balki kreativ salohiyatini ham oshiradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham innovatsion yondashuvlarning ajralmas qismi hisoblanadi. Multimedia vositalari, onlayn platformalar va raqamli resurslar yordamida darslarni interaktiv tashkil etish mumkin. Bu esa talabalarning qiziqishini oshirib, ularning ijodiy faoliyatini faollashtiradi. Demak, innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bo'lajak pedagoglarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Natija. Yuqorida qayd etilgan metodik tadqiqot natijasida “bo'lajak pedagoglarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar”ni amaliyotga joriy etish quyidagi bosqichlar asosida samarali tashkil etilishi aniqlandi:

1-bosqich – Diagnostik-tahliliy bosqich

Mazkur bosqichda talabalarning kreativ fikrlash darajasi aniqlanib, ularning aksariyatida reproduktiv tafakkur ustunligi kuzatildi. Bu esa innovatsion yondashuvlarni joriy etish zaruratini asoslab beradi.

2-bosqich – Innovatsion ta'lim muhitini shakllantirish

Ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalar, xususan, interaktiv metodlar, muammoli ta'lim va loyihaviy yondashuvlar joriy etilishi natijasida talabalar o'quv jarayonining passiv ishtirokchisidan faol subyektiga aylanadi.

3-bosqich – Kreativ faoliyatni faollashtirish

Talabalar real pedagogik vaziyatlar asosida muammolarni hal qilishga yo'naltiriladi. Ushbu jarayonda ularning tahliliy, tanqidiy va kreativ fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi va muammolarga nostandart yondashuvlar shakllanadi.

4-bosqich – Natijaviylikni baholash

Qayta o'tkazilgan diagnostika natijalari eksperimental guruhda kreativlik darajasi sezilarli oshganini ko'rsatib, statistik tahlillar orqali bu o'zgarishlarning ishonchligi tasdiqlandi.

5-bosqich – Umumlashtirish va ilmiy xulosa chiqarish

Tadqiqot natijalari umumlashtirilib, innovatsion yondashuvlar bo'lajak pedagoglarning kreativ kompetentligini shakllantirishda samarali pedagogik vosita ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi. Mazkur bosqichlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bo'lajak pedagoglarning kreativ fikrlashini, mustaqil qaror qabul qilishini va innovatsion faoliyatga tayyorligini sezilarli darajada oshirishi isbotlandi.

Muhokama. Yuqorida bayon etilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bo'lajak pedagoglarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish jarayoni bevosita ta'lim mazmuni va uni tashkil etish usullariga bog'liq. Ayniqsa, innovatsion yondashuvlar qo'llanilgan sharoitda talabalarning fikrlash faoliyati faollashib, ularning ijodiy salohiyati ochilishiga imkon yaratiladi. Tadqiqot davomida olingan natijalar shuni tasdiqlaydiki, kreativlikni rivojlantirish faqatgina bilim berish bilan cheklanmaydi, balki talabaning mustaqil izlanishi, muammoni anglash va uni hal qilish jarayonida faol ishtirok etishini talab qiladi. Shu jihatdan, innovatsion yondashuvlar an'anaviy o'qitishdan farqli ravishda talabani o'quv jarayonining markaziga qo'yadi va uning individual imkoniyatlarini namoyon etishga xizmat qiladi. Biroq, muhokama jarayonida aniqlanganidek, innovatsion metodlarni joriy etishda bir qator shart-sharoitlar muhim hisoblanadi. Xususan, o'qituvchining metodik tayyorgarligi, darsni to'g'ri loyihalash, o'quv muhitining qulayligi va talabalarning psixologik tayyorgarligi ushbu jarayonning samaradorligiga ta'sir ko'rsatadi. Aks holda, innovatsion yondashuvlar kutilgan natijani bermasligi mumkin. Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kreativ qobiliyatlar qisqa muddatda emas, balki tizimli va uzluksiz ta'lim jarayonida shakllanadi. Shu sababli, innovatsion yondashuvlarni muntazam qo'llash, ularni bosqichma-bosqich murakkablashtirib borish hamda amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish zarur. Innovatsion yondashuvlar bo'lajak pedagoglarning kreativ kompetentligini rivojlantirishda nafaqat samarali vosita, balki zamonaviy ta'lim tizimining zaruriy tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu esa kelajakda pedagoglarning kasbiy faoliyatida yangicha yondashuvlarni qo'llashiga zamin yaratadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, bo'lajak pedagoglarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy pedagog nafaqat bilim beruvchi, balki ijodkor, tashabbuskor va innovatsion fikrlovchi shaxs bo'lishi lozim. Bunday sifatlarni shakllantirish esa pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash orqali amalga oshiriladi.

Interfaol metodlar, muammoli ta'lim, loyihaviy faoliyat hamda axborot texnologiyalaridan foydalanish talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi, ularni izlanishga undaydi va kreativ salohiyatini ochib beradi. Shu bois, ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Avliyaquov N.X., Musayeva N.N. Pedagogik texnologiya. Darslik.-T.: Tafakkur Bo'stoni, 2012.- 208s.
2. Azizxo'jayeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2019.
3. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2018.
4. Мусаева Н.Н. [Роль педагогических технологий в развитии современного образования](#). - Academic research in educational sciences, 2021.
5. Muslimov N. Kasbiy ta'lim metodikasi. – Toshkent, 2016.
6. Xodjayev B. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2020.
7. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari. – Toshkent, 2017.